

Kvalitetskontroll av auktoriserade revisorer samt registrerade revisionsbolag som utför lagstadgad revision i företag av allmänt intresse

1 Sammanfattande bedömning

Revisorsinspektionen har slutfört sin kvalitetskontroll av det registrerade revisionsbolaget Mazars AB (nedan benämnt Mazars) samt auktoriserade revisorer anställda där.

1.1 Systembaserad kvalitetskontroll

De ledningsfunktioner, system, rutiner, riktlinjer och policyer som har byggts upp inom Mazars möter generellt kraven för att uppfylla gällande kvalitetsnormer.

1.2 Uppdragsbaserad kvalitetskontroll

Revisorsinspektionens sammanfattande bedömning är att revisionskvaliteten i de utförda uppdragen överlag varit tillfredsställande. Revisorsinspektionen har dock identifierat vissa uppdragsspecifika granskningsbrister där revisionskvaliteten kan förbättras, se avsnitt 4.1. Revisorsinspektionen anmodar Mazars att vidta relevanta åtgärder för att framgent reducera risken för sådana brister. I avsnitt 4.2 redovisas även iakttagelser rörande områden där dokumentationen i delar har bedömts vara otillräcklig.

2 Inledning

Revisorsinspektionen har under år 2023 kvalitetskontrollerat Mazars. Kontrollen har varit såväl system- som uppdragsbaserad. Den har omfattat ett urval av två revisorer och två av

dem genomförda revisionsuppdrag för klienter vars räkenskapsår avslutades under år 2022. I båda uppdragen var det registrerade revisionsbolaget valt som revisor och de utvalda revisorerna var utsedda till huvudansvariga revisorer. I det efterföljande används genomgående begreppet ansvarig revisor för dessa revisorer. De slutsatser som Revisorsinspektionen har dragit i samband med de genomförda kvalitetskontrollerna redovisas i denna rapport och omfattar områden där Revisorsinspektionen har funnit granskningsbrister i den uppdragsbaserade kvalitetskontrollen. Dessutom informerar Revisorsinspektionen om dokumentationsbrister som har kunnat konstateras.

Mer information om rättslig ram samt utgångspunkter för kvalitetskontrollen finns i bilaga 1.

3 Systembaserad kvalitetskontroll

Revisorsinspektionen bedömer att de ledningsfunktioner, system, rutiner, riktlinjer och policyer som har byggts upp inom Mazars generellt möter kraven för att uppfylla gällande kvalitetsnormer.

Den systembaserade kvalitetskontrollen har, vad gäller de delar av kvalitetskontrollen som har berört kraven i enlighet med International Standard on Quality Management (ISQM) 1 *Kvalitetsstyrning för revisionsföretag som utför revision och översiktlig granskning av finansiella rapporter samt andra bestyrkandeuppdrag och närliggande tjänster*, begränsats till att omfatta utformningen och implementeringen av kvalitetsstyrningssystemet. Den operativa effektiviteten i dessa delar av kvalitetsstyrningssystemet har alltså inte kontrollerats och bedömts. Detta med anledning av att ISQM 1 trädde i kraft den 15 december 2022 och att Mazars ännu inte själva vid tidpunkten för kvalitetskontrollen har haft krav på sig att göra den årliga utvärderingen enligt p. 53 och 54 om kvalitetsstyrningssystemet ger revisionsföretaget en rimlig försäkran om att målen med systemet uppnås.

Revisorsinspektionen har som en del av kvalitetskontrollen följt upp de iakttagelser som gjordes i samband med den förra systembaserade kvalitetskontrollen av Mazars (dnr 2020-1195). Revisorsinspektionen kan konstatera att Mazars har vidtagit flera relevanta åtgärder i de delar som omfattades av inspektionens tidigare iakttagelser.

4 Uppdragsbaserad kvalitetskontroll

4.1 Granskningsbrister

4.1.1 Granskning av bokföringsposter

Enligt International Standard on Auditing (ISA) 240 *Revisorns ansvar avseende oegentligheter i en revision av finansiella rapporter* p. 33 ska en revisor, oavsett hur revisorn bedömer riskerna för att företagsledningen ska sätta sig över kontroller i företaget, utforma och utföra granskningsåtgärder bl.a. i syfte att pröva riktigheten i bokföringsposter och andra justeringar som har gjorts vid upprättandet av de finansiella rapporterna. Vid utformandet och utförandet av granskningsåtgärder för sådana granskningar ska revisorn fråga personer som deltar i bokslutsarbetet om otillbörliga eller ovanliga aktiviteter i samband med bearbetningen av bokföringsposter och andra justeringar samt välja ut bokföringsposter och andra justeringar som har gjorts i slutet av en rapportperiod.¹ Eftersom väsentliga felaktigheter i finansiella rapporter som beror på oegentligheter kan förekomma under hela perioden och innefatta omfattande ansträngningar att dölja hur oegentligheterna har begåtts finns i p. 33 också ett krav att revisorn ska överväga om det finns ett behov av att granska bokföringsposter och andra justeringar för hela perioden.

I ett av de kontrollerade uppdragen har inga överväganden gjorts om det fanns ett behov av att granska bokföringsposter och andra justeringar för hela perioden.

4.1.2 Närståenderelationer och närståendetransaktioner

Enligt ISA 550 *Närståendeförhållanden* p. 3 ställer många ramverk för finansiell rapportering särskilda redovisnings- och rapporteringskrav rörande relationer, transaktioner och saldon med närstående, eftersom närstående inte är oberoende av varandra. Syftet är att göra det möjligt för användare av de finansiella rapporterna att förstå deras karaktär och faktiska eller möjliga effekter på de finansiella rapporterna. Om det tillämpliga ramverket för

¹ Krav på granskning av bokföringsposter och andra justeringar som gjorts under arbetet med att upprätta de finansiella rapporterna finns även i ISA 330 *Revisorns hantering av bedömda risker* p. 20.

finansiell rapportering ställer sådana krav, har revisorn ansvar för att utföra granskningsåtgärder i syfte att identifiera, bedöma och hantera riskerna för väsentliga felaktigheter som uppstår genom företagets underlåtenhet att korrekt redovisa eller lämna upplysningar om relationer, transaktioner eller saldon med närstående enligt kraven i ramverket.

Enligt ISA 550 p. 25 ska en revisor, när denne bildar sig en uppfattning om de finansiella rapporterna, utvärdera om företagsledningen har redovisat och upplyst om de identifierade närståenderelationerna och närståendetransaktionerna på rätt sätt enligt det tillämpliga ramverket för finansiell rapportering.

I ett av de kontrollerade uppdragen fanns det omständigheter och information som tydde på att det eventuellt skulle kunna finnas fler närståenderelationer och närståendetransaktioner än de som redovisades i årsredovisningen. Detta borde ha föranlett den ansvariga revisorn att utföra ytterligare granskningsåtgärder i syfte att kunna bedöma huruvida upplysningarna om närståenderelationer och närståendetransaktioner i årsredovisningen var fullständiga.

4.2 Dokumentationsbrister

Med dokumentationsbrister avses sådana fall där revisorerna har förmått göra den påstådda granskningen sannolik, men där Revisorsinspektionen vill peka på att dokumentationen i vissa delar varit bristfällig.

- Enligt ISA 240 p. 18 ska en revisor till företagsledningen ställa frågor om bl.a. företagsledningens bedömning av risken för att de finansiella rapporterna kan innehålla väsentliga felaktigheter som beror på oegentligheter. I ett av uppdragen har inte revisorn på ett tillräckligt sätt dokumenterat de frågor som hon har ställt till företagsledningen, företagsledningens svar och diskussioner i anslutning till detta.
- I ett av uppdragen är skälen till hur revisorn har valt att göra ett visst urval av bokföringsposter att granska i enlighet med kraven i ISA 240 p. 33 inte tillräckligt dokumenterade.

- Enligt ISA 315 (omarbetad) *Identifiera och bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter* p. 26 ska revisorn skaffa sig en förståelse för vissa IT-relaterade kontroller genom att utvärdera huruvida kontrollerna är utformade på ett effektivt sätt för att bl.a. hantera risken för väsentliga felaktigheter på påståendenivån. Revisorn ska också avgöra huruvida kontrollerna har införts genom att utföra åtgärder utöver att ställa frågor till företagets anställda. I ett av uppdragen förlitade sig den ansvariga revisorn på förståelse i detta avseende som hade inhämtats tidigare år, bl.a. med hänvisning till att inga förändringar hade skett i bolaget. Dokumentation av vilka åtgärder som hade vidtagits för att kunna konstatera att inga förändringar hade skett är inte tillräckligt dokumenterade.
- I ett av uppdragen anlätade bolaget en servicebyrå för delar av den finansiella rapporteringen.² Enligt ISA 402 *Överväganden vid revision av företag som anlitar servicebyrå* p. 9 ska en revisor, när denne skaffar sig en förståelse av användarföretaget enligt ISA 315 (omarbetad) inhämta en förståelse av hur ett användarföretag använder sig av en servicebyrås tjänster i sin verksamhet. Bland annat ska förståelse inhämtas om karaktären på de tjänster som levereras av servicebyrån och betydelsen av dessa tjänster för användarföretaget, däribland effekten av dessa på användarföretagets interna kontroll. Förståelse ska också inhämtas om karaktären på och väsentligheten i de transaktioner som bearbetas eller de konton eller processer för finansiell rapportering som påverkas av servicebyrån. Dokumentation av förståelsen enligt ovanstående är inte tillräcklig i det aktuella uppdraget.

Kvalitetskontrollen avslutades vid slutmöte med Mazars ledning den 18 december 2023.

² En servicebyrå definieras i ISA 402 som en extern organisation (eller segment av en extern organisation) som levererar sådana tjänster till användarföretag som ingår i de informationssystem hos dessa företag som är relevanta för finansiell rapportering.

Bilaga 1 Rättslig ram och utgångspunkter för kvalitetskontrollen

Revisorsinspektionen har i uppdrag att minst vart tredje eller vart sjätte år genomföra sådan kvalitetskontroll som avses i artikel 26 Europaparlamentets och rådets förordning nr 537/2014 av den 16 april 2014 om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse och om upphävande av kommissionens beslut 2005/909/EG (EU-förordningen). Revisorsinspektionens återkommande kvalitetskontroll sker dels på företagsnivå, dels på uppdragsnivå.

På företagsnivå görs en systembaserad kvalitetskontroll av revisionsbolaget. Kontrollen innebär att Revisorsinspektionen granskar hur revisionsföretagets system och processer är utformade och fungerar. Syftet är att säkerställa att revisionsuppdrag i företag av allmänt intresse utförs enligt god revisorssed och god revisionssed.

På uppdragsnivå genomförs Revisorsinspektionens kvalitetskontroll med inriktning på hur lagstadgad revision utförs i enskilda uppdrag. Genom den uppdragsbaserade kontrollen får Revisorsinspektionen underlag för att bedöma såväl effektiviteten i revisionsföretagets system för kvalitetssäkring som kvaliteten i enskilda revisorers arbete.

Systembaserad kvalitetskontroll

Det åligger ledningen för ett revisionsföretag att inrätta och upprätthålla ett kvalitetsstyrningssystem som innefattar riktlinjer och rutiner för hantering av vart och ett av följande områden.³

- ✓ Riskbedömning
- ✓ Styrning och ledarskap
- ✓ Relevanta yrkesetiska krav
- ✓ Acceptera och behålla kundrelationer och specifika uppdrag
- ✓ Uppdrags utförande
- ✓ Resurser

³ EU-förordningen, revisorslagen (2001:883), förordning (1995:665) om revisorer, Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2018:2) om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet och International Standard on Quality Management (ISQM) 1 – *Kvalitetsstyrning för revisionsföretag som utför revision och översiktlig granskning av finansiella rapporter samt andra bestyrkandeuppdrag och närallgande tjänster*.

- ✓ Information och kommunikation
- ✓ Övervakning med tillhörande åtgärder

Målet ska vara att utforma, implementera och använda ett kvalitetsstyrningssystem som ger revisionsföretaget en rimlig försäkran om att företaget och dess personal fullgör sitt ansvar i enlighet med standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar, utför uppdrag i enlighet med sådana standarder och krav, och att rapporter som utfärdas av revisionsföretaget eller en uppdragsansvarig är lämpliga med hänsyn till omständigheterna.

Allmänhetens intresse tillgodoses genom ett konsekvent genomförande av uppdrag som håller god kvalitet. Utformningen, implementeringen och användningen av kvalitetsstyrningssystemet möjliggör ett konsekvent genomförande som håller god kvalitet genom att ge revisionsföretaget en rimlig försäkran om att målen med kvalitetsstyrningssystemet uppnås.

Uppdragsbaserad kvalitetskontroll

Kvalitetskontrollen görs utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv och för att ge Revisorsinspektionen rimlig grund för sina slutsatser om kvaliteten i utförd revision.

Kvalitetskontrollen innebär inte att Revisorsinspektionen går igenom en avslutad revision i alla dess delar eller att en fullständig analys görs av alla förhållanden i revisionen. Syftet är inte heller att bedöma om, de av revisorerna, granskade årsredovisningarna eller annan extern rapportering har varit i alla avseenden korrekt utformade.

Revisorsinspektionens uppdragsgenomgångar har inte enbart som syfte att bedöma om revisionsföretaget och de vid detta verksamma revisorerna uppfyller gällande krav på god revisorssed och god revisionssed. Revisorsinspektionens kvalitetskontroll ska även bidra till en utveckling av revisionskvaliteten i de enskilda uppdragen.

Granskningsbrister

Vid bestämmandet av vilka granskningsbrister som inkluderas i rapporten tas hänsyn till den identifierade bristens väsentlighet i relation till god revisionssed, både när gäller det individuella uppdraget som inspekterats och de specifika fokusområden som varit aktuella

under vår inspektion. Om identifierade brister av liknande slag har noterats i fler än ett inspekterat uppdrag vägs också detta in.

Om granskningsbrister uppmärksammas vid kvalitetskontroll av revisionsföretag samt personvalda revisorer förelägger Revisorsinspektionen revisionsföretaget att lämna ett skriftligt svar på vilka åtgärder som har eller kommer att vidtas för att komma till rätta med bristerna.

Om granskningsbrister uppmärksammas vid kvalitetskontroll av enbart personvald auktoriserad revisor följs dessa regelmässigt upp under kommande inspektion hos revisionsföretaget.

Dokumentationsbrister

En auktoriserad revisor ska enligt god revisionssed dokumentera dels sådana förhållanden som har betydelse för att ge bevis till stöd för uttalandena i revisionsberättelsen, dels sådana förhållanden som utgör bevis för att revisionen har planerats och utförts enligt god revisionssed. Bestämmelser om dokumentation finns i 24 § revisorslagen (2001:883) och 7–12 §§ Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2018:2) om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet. Dessa kompletteras av International Standards on Auditing (ISA) 230 *Dokumentation av revisionen*. Dokumentationen ska vara tydlig och sammanställd på ett överskådligt sätt. Av dokumentationen ska framgå bl.a. hur granskningen har planerats, vilken granskning som har genomförts, när granskningen har utförts, vilka iakttagelser som har gjorts och vilka slutsatser som har dragits. Underlåtenhet att fullgöra dokumentationsskyldigheten på ett riktigt sätt bedöms som allvarlig, eftersom den försvårar en analys och en tillfredsställande bedömning av arbetet i efterhand.

Den omständigheten att en revisor inte dokumenterar sina granskningsåtgärder enligt gällande föreskrifter behöver i och för sig inte innebära att hans eller hennes granskningssåtgärder har varit otillräckliga. Revisorn måste då kunna redogöra för sin granskning på ett sådant sätt att det vid en helhetsbedömning framstår som sannolikt att de påstådda åtgärderna har utförts och att de har haft en sådan inriktning och omfattning att de har kunnat tjäna som underlag för välgrundade slutsatser. Vid denna bedömning beaktar RI bl.a. hur detaljerade uppgifter revisorn har lämnat om sina granskningsinsatser. Om

revisorn inte förmår att göra den påstådda granskningen sannolik, utgår Revisorsinspektionen från att någon tillfredsställande granskning inte har skett.

Dokumentationsbrist som i rapporten inte redovisas som granskningsbrist behöver inte kommenteras i särskild ordning av revisionsföretaget.

Uppföljning

När revisionsföretaget föreläggs att yttra sig över rapporterade brister ska detta svar inkludera detaljerad information om vilka åtgärder som vidtagits eller planeras. Vidare ska svaret innehålla en analys av grundorsaker till identifierade brister, en s.k. root-cause analysis. Detta innebär att revisionsföretaget ska utvärdera om bristerna har sin grund i systembrister som kräver omedelbara rättelseåtgärder, svårigheter att tillämpa relevant normgivning eller beror på andra faktorer som kan knytas till det individuella uppdraget eller den ansvarige revisorn. Revisorsinspektionen följer upp att vidtagna eller planerade åtgärder är tillfredsställande under kommande inspektion hos revisionsföretaget.